

Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava komisjoni koosoleku

PROTOKOLL nr 7

Tallinn,

5. jaanuar 2007

Toimumise koht: Keskkonnaministeerium, Narva mnt 7a, tuba 301

Koosoleku algus: kell 10.00

Koosoleku lõpp: kell 13.40

Osavõtjad: Rein Raudsep (komisjoni esimees) ja komisjoni liikmed: Alo Adamson, Dimitri Kaljo, Einari Kisel, Ando Leppiman, Hella Riisalu, Peep Siitam, Ants Pauls, Enno Vinni, Jüri Landberg, Jaanus Purga, Ants Martins, Kalmer Sokman, Raivo Vilu ja Lauri Lelumees.

Puudusid: Veronika Verš, Jüri Soone, Ööle Janson.

Kutsutud: Anto Raukas ja Rein Talumaa (Põlevkivi arengukava töögrupist), Irma Pakkonen.

Protokollija: Janne Tamm

Rein Raudsep (komisjoni esimees) avab koosoleku, tutvustab päevakorda ja vabandab, et 10. novembril toimunud koosoleku protokoll on veel liikmetele saatmata. Teatab samuti, et varem 8. detsembriks välja kuulutatud komisjoni koosolek jäi ära.

Päevakord:

1.10. novembril toimunud komisjoni koosoleku protokoll läbivaatamine.

2. Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava (edaspidi *Arengukava*) tööversiooni tehtud parandus- ja täiendustepanekud ning töögrupi seiskohad.

3. Varia.

Märkus: kuna keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) aruanne on Keskkonnaministeeriumile esitamata, jääb selle arutelu päevakorrast välja.

Komisjoni koosolek:

1. 10. novembril toimunud koosoleku protokoll läbivaatamine.

Kuna eelmise koosoleku protokoll jäi liikmetele välja saatmata, siis seda ei hakata arutama. **Rein Raudsep** lubab protokoll lähipäeval elektrooniliselt kõigile aktsepteerimiseks laiali saata.

2. Arengukava tööversiooni tehtud parandus- ja täiendustepanekud ning töögrupi seiskohad.

Rein Raudsep avab arvutis kõigile näitamiseks ühte faili koondatud ettepanekud, millele töögrupp on teinud järgmised märked: arvestatud / mitteamvestatud / osaliselt arvestatud. Raudsep annab sõna töögrupi juhile Anto Raukasele.

Anto Raukas tutvustab Eesti TA energeetikanõukogu 19.12.2006. a koosoleku protokoll 3. punkti, milles on kirjas, et nõukogu peab põlevkivi kasutamise prioriteetseks suunaks elektrienergia tootmist. Võttes arvesse elektri kodumaise tarbimise kasvu ja põlevkivil põhineva elektri osatähtsust elektri üldtoodangus vähemalt 80% ulatuses, peaks 2015. aastaks põlevkivi vajadus mitte vähenema, vaid suurenema. Ebareaalseteks peetakse elektrienergia vajaduse suuresmahulist katmist taastuvate energiaallikatega.

Rein Raudsep ütleb, et neid seisukohti saab arutada siis, kui protokoll on ametlikult ka Keskkonnaministeeriumi saadetud. Praegu seda veel ei ole.

Komisjon otsustab, et töögrupp kommenteerib neid tööversiooni kohta tehtud ettepanekuid, mida siiani ei ole tööversioonis arvesse võetud ning komisjon annab nendele oma seisukoha. Arutelu alustatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) ettepanekutega. Raudsep saadab liikmetele tutvumiseks ametliku kirjaga saadetud MKMi seisukohad. (Kell 10.20 saabub Ando Leppiman, lahkub Einari Kisel)

Anto Raukas kommenteerib MKMi ettepanekuid ja sõnab, et need on põhiseisukohtades toetavad, samuti põlevkivi kaevandamise mahu osas 20 mln t/a. Küsitlused kohalike elanike seisukohtadest ning ka sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll küsitluse andmed on viidud lisadesse. Põlevkiviõli rafineerimistehase rajamise küsimus on ennatlik, jääb Arengukavast välja. Avaliku huvi mõiste sõnastamist põlevkivi kasutamisel ei pea Raukas vajalikuks, kuna riiklik huvi on juba määratletud. Arengukavast jäetakse välja Sillamäe radioaktiivsete jääkide hoidla teema, kuna see ei ole spetsiifiliselt põlevkiviga seotud, ja ioniseeriva kiirguse kirjeldus, sest radooniga kokkupuutumise oht põlevkivi kaevandamisel ei ole suur. Töögrupp ei arvestanud ettepanekut tuua välja andmed, millises ulatuses ja milliseid tervisekahjustusi on põlevkivi kaevandamine ja kasutamine kaasa toonud, kuna vastavad uuringud puuduvad. Raukas annab ülevaate arengukava lisadest, mida on kokku 12 (vt Lisa 1). Ka kohalike elanike seisukohad põlevkivikaevandamise jätkamise osas on viidud lissasse ning selle kohta mitmed komisjoni liikmed (Kaljo, Purga jt) nõuavad arvandmete lisamist ning küsitluse anonüümsuse kaotamist.

Jüri Landberg juhib tähelepanu sellele, et Lääne-Virumaa, kus on ka põlevkivivaru, on jäänud küsitlustest välja.

Rein Raudsep põhjendab, et Lääne-Virumaal on põlevkiviväljasid väga vähe ja selgitab, et kõik kohalike elanikega läbi viidud küsitluste tulemused seoses põlevkivi kaevandamisega on viidud Arengukava lissasse, k.a Lääne-Virumaa kohta.

Anto Raukas kommenteerib edasi MKMi ettepanekuid. Teksti parandused viiakse sisse 4.1. peatükki "Põlevkivi kasutamissuundade määratlemine". Põlevkivi kasutamissuunad 2007-2015 sõnastatakse ümber MKMi ettepaneku järgi. 5. peatüki "Põlevkivi arengukava elluviimine" juures tuleb arvestada nii MKMi kui ka Rahandusministeeriumi seisukohtadega. Parandusi ja tekstilisi täiendusi tuleb töögrupil sisse viia ka kokkuvõttesse.

Vaidlust tekitab rakendusplaani meetmete osa, kus MKM ei pea vajalikuks uuringuid optimaalse kaevandamismahu määramiseks aastateks 2016-2030 ja põlevkiviõli baasil mootorkütuste tootmiskompleksi käivitamiseks.

Jaanus Purga teeb ettepaneku rakendusplaani meetmed 1.5-1.7 (MKMi ettepanekud vastavalt 29-31) sisse jätta ja märkida juurde initsiaatoriks MKMi.

Komisjon otsustab, et **Rein Talumaa** parandab nende meetmete 1.5-1.7 kirjeldust rakendusplaanis ja kooskõlastab **Ando Leppimaniga** täpsustatud teksti.

Ando Leppiman selgitab MKMi seisukohta, et uuring põlevkivitoodete väärtustamiseks võiks olla seotud kolmepoolse huviga: avalikkus, ministeeriumid ja ettevõtted.

Komisjon otsustab meetmed 1.5-1.7 rakendusplaani alles jätta.

(Kell 10.50 saabub Enno Vinni)

Arutelu tekib rakendusplaani meetme 3.6 "Koostada arengukava põlevkivi kasutamisel tekkivate jäätmete taaskasutamise edendamiseks" üle.

Ando Leppiman teatab, et kuulub jäätmekava juhtkomiteesse, kus on arutatud ka põlevkivi kasutamisel tekkivate jäätmete probleeme ning teeb ettepaneku nimetada see meede jäätmekava rakendusplaani üheks osaks. Jäätmekava peab olema Vabariigi Valitsusele esitatud novembriks 2007. Põlevkivitööstuse osaks on 2/3 Eestis tekitatud jäätmetest.

Peep Siitam toetab seisukohta, et põlevkivi kasutamise jäätmete teket vaadeldaks üldises jäätmekavas.

Komisjon teeb töögrupile ülesandeks märkida Arengukava teksti, et põlevkivi kasutamisel tekkivaid jäätmeid käsitletakse jäätmekava koosseisus.

Komisjon nõustub põhimõtteliselt töögrupi seisukohtadega MKMi ettepanekute osas. Ka Ando Leppiman kui MKMi esindaja on komisjoniga nõus.

Alustatakse Maidla Vallavolikogu poolt tehtud põhimõtteliste ettepanekute ja üldise hinnangu analüüsimist. **Rein Raudsep** annab sõna Anto Raukasele.

Anto Raukas kiidab Maidla Vallavolikogu väga põhjalike ettepanekute eest. Kommenteerides ettepanekuid, ütleb Raukas, et Arengukava lõplik versioon tuleb kompaktsem ja tasakaalustatum, kuna suur osa tööversiooni peatükkidest viiakse üle lisadeks.

Dimitri Kaljo teeb ettepaneku kommenteerida ainult töögrupi poolt mitteamvestatud ettepanekuid, millega komisjoni liikmed ka nõustuvad.

Anto Raukas jätkab ettepanekute kommenteerimist ja teatab, et töögrupp ei pea vajalikuks põlevkiviseaduse tegemist.

Rein Raudsep selgitab, et igal juhul Arengukava tingib maavaradega seotud õigusaktide põhjaliku muutmise ja maapõueseaduse täiendamisel saab teha ka eraldi detailse põlevkivi peatüki. Põlevkiviseaduse kohta võtab kindlasti seisukoha Vabariigi Valitsus või Riigikogu.

Enno Vinni avaldab soovi selgitada ettepanekuid, sh ka töögrupi poolt juba arvestatuid.

Rein Raudsep kiidab samuti Maidla Vallavolikogu tehtud töö eest ja teeb ettepaneku kommenteerida siis, kui tekib arusaamatus või segadus parandusettepanekute mõistmisel.

Enno Vinni soovib ikkagi selgitada põhiseaduse § 5 tõlgendamist ja tahab Arengukavas viidet mitte §-le 5, vaid selle tõlgendusele.

Edasi toimub arutelu põlevkivi kaevandamise mahu 20 mln t /a üle.

Rein Raudsep peab seda väga oluliseks seisukohaks ja küsib liikmetelt, kas see 20 mln t /a tuleks Arengukavas põhjendada. Samuti võivad komisjoni liikmed jääda eriarvamusele, mis protokollis fikseeritakse.

Enno Vinni avaldab arvamust, et ei ole õige praegu põhjendada kaevandamise mahtu 20 mln t /a, kuna riiklik huvi ei ole täielikult defineeritud. Aluseks ei saa olla majanduse prognoos. (*Märkus: riiklik huvi määratleti komisjoni 20. oktoobril 2006 toimunud koosolekul (liisanud J.Tamm).*)

Dimitri Kaljo: Arengukava kõige tähtsam lõik on see, mis puudutab kaevandamise mahu piirangut. On see siis 20 mln t /a või mingi teine arv. Sellest kõik saab alguse ja seetõttu arvu põhjendamine, kuidas see on saadud, arvestades nii sotsiaalseid, keskkonna- kui ka majanduslikke näitajaid. Kuni seda pole tehtud, on Arengukava põhjendamatu .

Anto Raukas selgitab, et vaja on põhjendada 20 mln t /a kui võimaliku ülemise kaevandamisemahu piirangut, põhjendades seda tänaseks välja antud põlevkivi kaevandamise lubade maksimaalse kaevandamismahuga – 23,75 mln t /a ja Eesti TA energeetikanõukogu otsusega, mille järgi aastaks 2015 põlevkivi vajadus ei vähene, vaid hoopis suureneb.

Jaanus Purga teeb ettepaneku, et komisjon ei käsitleks probleemide arutamisel kõiki arvamusi, vaid võtaks vastu seisukohad, mille juurde märgitakse eriarvamused. Samuti peab igaüks oma eriarvamuse põhjendama.

Komisjon pooldab põlevkivi kaevandamise mahtu 20 mln t /a, kuid teeb töögrupile ülesandeks seda Arengukavas selgitada ja põhjendada ning teha vastav kalkulatsioon. Enno Vinni jääb eriarvamusele*, tema seisukoht on, et põlevkivi kaevandamise maht jääks 12 mln t /a (või mitte üle tänase tootmismahu, mis on 14,5 mln t /a) ja ta juhib tähelepanu riikliku huvi määratlemise vajadusele. **Jüri Landberg jääb eriarvamusele***, ta ei toeta 20 mln t /a, kuid ühineb põlevkivi aastase kaevandamise mahu põhjendamise vajalikkusega.

Anto Raukas juhib kõigi tähelepanu sellele, mis võib Eestis juhtuda aastatel 2015-2016. Siis on vajalik elektri jaamade summaarne genereeritav võimsus 2175 MW, koos varude ja reservidega 2300-2500 MW. Narva Elektri jaamades annavad uued energiaplokid kokku 1030 MW ja Eestis kokku on siis energiavõimsust ainult 1280 MW. Raukase arvates võime jääda ilma elektrita.

Anto Raukas kommenteerib edasi Maidla Vallavolikogu ettepanekut, milles peetakse vajalikuks keskkonnamõju süvauuringute lülitamist Arengukava alusuuringuks. Töögrupp ei ole seda arvestanud, sest soovitatud süvauuringud seoses põlevkivi kaevandamise ja kasutamisega tekkinud keskkonnamõjudest ei ole Arengukava alusuuringuteks, vaid kuuluvad kava juurde lisatud rakendusplaani 2007-2010.

Enno Vinni põhjendab et ettepanekus on lähtutud tasakaalustatud säästvast arengust ja alusuuringud on keskendunud ainult majanduslikele aspektidele, puudub sotsiaalse tausta põhjalik uuring. Järelikult ei ole Arengukavas selles osas millestki lähtuda.

Rein Raudsep selgitab, et maapõueseaduse § 34 järgi majandus praegu seisab kuni Arengukava heakskiitmiseni. Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määruse nr 302 järgi on ette nähtud Arengukava elluviimine rakendusplaani alusel, milles esitatakse vajalike uuringute loetelu ja sinna saabki lülitada ettepanekus esitatud keskkonnamõju süvauuringu põhirõhuga sotsiaalsetel aspektidel.

Jaanus Purga teeb ettepaneku hoida aega kokku ja mitte kommenteerida neid seisukohti, millega komisjon on nõus.

Komisjon nõustub töögrupi ettepanekuga viia eelnimetatud uuringud rakendusplaani. Enno Vinni ei nõustu sellega ja jääb eriarvamusele*.

Maidla Vallavolikogu ettepanekut pidada lubamatuks defineerida põlevkiviõli tootmist riikliku huvina on töögrupp mitte arvestanud, kuna riiklik huvi on ka sõltuvuse vähendamine vedelkütuste impordist.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga, et põlevkiviõli tootmist saab käsitleda ka riikliku huvina. Enno Vinni ja Jüri Landberg jäävad eriarvamusele*.

Maidla Vallavolikogu ettepanekule arvestada Arengukavas Aidu kaevälja lääneosa perspektiivitaks on töögrupp vastanud, et kaevandamise mõjusid hindab loa väljaandja konkreetse piirkonna jaoks tehtud keskkonnamõju (edaspidi *KMH*) alusel.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga. Enno Vinni selgitab, et seda probleemi peab ikkagi käsitlema Arengukava ja jääb eriarvamusele*.

Maidla Vallavolikogu on teinud ettepaneku arvestada Arengukava koostamisel maaelu reguleerivate riiklike ja regionaalsete arengukavadega mahus, mis võimaldaks tagada nimetatud arengukavades seatud põhieesmärkide elluviimise. Töögrupp on nõustunud Arengukava täiendamise maaelu arengukava põhiseisukohtadega.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga. Enno Vinni selgitab, et küsimus oli laiem kui ainult maaelu arengukava ja küsib, kas ülejäänud ettepanekut ei arvestata?

Anto Raukas vastab, et arengukavad on väga erineva staatusega, neid on palju ja seepärast on need viidud Arengukava lisasse. Erinevad arengukavad on omavahel vastuolus ning seetõttu on neid võimatu detailselt arvestada.

Enno Vinni teeb ettepaneku tuua erinevate arengukavade vastuolud lisades välja ja **jääb sellega eriarvamusele*.**

Ants Pauls avaldab arvamust, et väga raske on hinnata erinevaid valdkondi ja ettepanekuid KSH aruandeta, millega nõustub ka Raudsep.

(Kell 11.20 saabub Raivo Vilu)

Maidla Vallavolikogu ettepanekut suurendada kohaliku omavalitsuse rolli kaevandamisloa taotluste menetlusse võtmisel, menetlemisel ja kaevandamislubade väljastamise otsustusprot-

sessis töögrupp Arengukavas eraldi ei arvestanud, kuna vastavad protseduurid on maapõueseaduses määratletud.

Rein Raudsep rõhutab, et seda ettepanekut ei saa arvestada, kuna maapõueseaduses on kaevandamislubade menetlemise protsess kirjas.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga. Enno Vinni jääb eriarvamusele*.

Dimitri Kaljo teeb ettepaneku mitte jätkata ettepanekute läbivaatamist nii nagu siiani, sest iga mitteametamise juurde tuleb kohe eriarvamus, vaid tuleks oodata redigeeritud Arengukava, kus on näha, milliseid ettepanekuid ja kuidas on töögrupp arvestanud. Diskussiooni tuleks jätkata põhiküsimuste üle.

Jaanus Purga teeb ettepaneku tuua välja ikkagi need komisjoni seisukohad, mis ei ühti töögrupi omadega.

Peep Siitam toetab seda arvamust, et komisjon peab võtma seisukoha töögrupi vastustele esitatud ettepanekute kohta.

Komisjon otsustab, et kõikide liikmete eriarvamus peavad jõudma kirjalikult Rein Raudsepa kätte 10. jaanuariks.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga Maidla Vallavolikogu ettepaneku osas, mis käsitleb erialaspetsialistide kaasamist töögrupi töösse. Töögrupp on vajadusel kasutanud konsultante ja teeb seda ka edaspidi.

Maidla Vallavolikogu ettepanekut keskkonnaministrile muuta Arengukava asjatundjate komisjoni otsuste vastuvõtmise korda töögrupp ei kommenteerinud, kuna see ei ole nende pädevuses. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga.**

Järgnevalt arutatakse Maidla Vallavolikogu konkreetseid ettepanekuid Arengukava tööversiooni kohta.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohtadega ettepanekute osas, mis käsitlevad Arengukava seoseid strateegiate ja teiste arengukavadega. Enno Vinni jääb eriarvamusele*.

Ando Leppiman täpsustab, et Eesti keskkonnastrateegia aastani 2010 on varsti aegunud, kuna Riigikogus on lugemisel keskkonnastrateegia aastani 2030, kuid hetkel ei ole veel vastu võetud.

Anto Raukas lubab, et töögrupp arvestab sellega.

Enno Vinni teatab, et varem on komisjonis vastu võetud otsus, mille järgi Arengukava peab arvestama kohalike arengukavadega. Tekib vaidlus, kas ikka on sellist seisukohta komisjonil olnud. Raudsep lubab varasemast protokollist väljavõtte teha.

Märkus: väljavõte komisjoni 20. oktoobri 2006. a protokollist nr 5, kus Valdur Lahtvee selgitab valla arengukava ja riikliku arengukava prioriteetsust järgmiselt: “...*Riiklik arengukava ja valla arengukava võivad olla vastuolus. Kui Riiklik arengukava heaks kiidetakse, siis valla oma tuleb muuta. See sõnastus, et hinnatakse vastavust, tähendab seda, et ekspert paneb nad kõrvuti ja ütleb, kus on erisused ja vastuolud ning, mis peaks vastuoludega tegema. Võrdlemine tähendab vastuolude väljatoomist.*” Komisjon nõustub Valdur Lahtvee seisukohaga ja KSH programm kiidetakse heaks (*lisanud J. Tamm*).

Edasi arutatakse Maidla Vallavolikogu parandusettepanekuid Arengukavas toodud põhimõistete kohta. Esiteks aktiivse maavaravaru mõiste, mille definitsiooni kehtivates õigusaktides selgitab **Rein Raudsep**.

Dimitri Kaljo pooldab kehtivat versiooni ja teeb ettepaneku see muutmata jätta.

Enno Vinni täiendab, et mõiste “keskkond” all mõeldakse nii looduslikku, majanduslikku kui ka sotsiaalset keskkonda. See tuleks üheselt lahti kirjutada, praegu käsitletakse väga erinevalt.

Anto Raukas lisab, et eelnimetatud kolmik mõistes “keskkond” on säästva arengu aluseks ja sellega tuleb arvestada.

Enno Vinni selgitab, et erinevates täna kehtivates seadustes on sellel mõistel erinev käsitlus ja teeb ettepaneku see praegu defineerida.

Ando Leppiman teeb ettepaneku kirjutada Arengukavasse, millise seaduse tähenduses on mõistet "keskkond" kasutatud.

Komisjon nõustub Anto Raukase ettepanekuga viia Arengukava sissejuhatusse keskkonna selgitus nii nagu seda kavas on arvestatud: "Keskkonna all mõeldakse käesolevas Põlevkivi arengukavas laiemalt nii loodus-, majandus- kui ka sotsiaalset keskkonda oma tihedas läbipõimimises". Aktiivse maavaravaru definitsioon jääb muutmata.

Maidla Vallavolikogu ettepanekuga tuua välja, kui palju põlevkivi ümbertöötlemise tulemuse-na saadud toodangust kasutatakse täna riigi siseselt ja kui palju eksporditakse, on töögrupp nõustunud. **Ka komisjon nõustub selle ettepanekuga.**

Järgneb pinev arutelu selle üle, kas Eesti põlevkivimaardla piirkonna elanike heaolule ja kohaliku omavalitsuse jätkusuutlikule arengule avaldab kaevandamine ainult negatiivset mõju või on samal ajal olemas ka positiivne mõju.

Jaanus Purga on nõus, et kaevandamine avaldab mõju, aga kohaliku omavalitsuse majandusele ja jätkusuutlikule arengule on see mõju kindlasti positiivne. Temaga nõustuvad Sokman, Kaljo ja Riisalu. Vastu on Vilu ja Vinni. **Enno Vinni** lisatud kommentaar: olen seisukohal, et positiivset mõju saab kaevandamine avaldada nendele omavalitsustele, kes on seotud põlevkivi ümbertöötlemisega (tooraine saadakse kaevandamisel) ja kelle elanikud käivad tööl kaevandustes. Nendeks omavalitsusteks on Ida - Virumaa linnad. Kaevanduspiirkondade omavalitsustele omab kaevandamine täna siiski üldjuhul negatiivset mõju.

Kuna **Anto Raukas** selgitab, et Arengukava teksti on juba selles osas täiendatud, siis **komisjon jõuab otsusele, et seisukoht võetakse pärast täpsustatud teksti esitamist töögrupi poolt.**

Õhuheitlemete kohta tehtud Maidla Vallavolikogu ettepanekut pole töögrupp arvestanud. **Komisjon nõustub töögrupiga, et Arengukavas toodud meetmete rakendamisel põlevkivi kaevandamisel ja kasutamisel õhuheitlemed vähenevad.**

Arutatakse Arengukava veekasutuse osa, mille kohta Vilu teeb märkuse, et see on väga lakooniline.

Anto Raukas selgitab, et töögrupp on arvestanud Keskkonnaministeeriumi veesakonna märkustega ja teksti on täiendanud. Raukas lisab, et tegelikult 67-80% põlevkivi kaevandamisel väljapumbatavast veest on sademetevesi (Punningu jt andmetel). **Komisjon nõustub töögrupi otsusega, et Arengukavas toodud meetmete rakendamisel surve põhjavee kasutamisele põlevkivi kaevandamisel väheneb. Raivo Vilu jääb eriarvamusele*.**

Kaevandamisega rikutud maade kasutuselevõtu tingimuste kohta tehtud Maidla Vallavolikogu ettepanekut pole töögrupp arvestanud. **Komisjon nõustub töögrupiga, et need küsimused on lahendatavad kehtiva õiguskorra alusel. Samuti on kaevandamisega rikutud maa korrastamistöde vastuvõtukomisjonide liikmeteks alati ka kohalike omavalitsuste esindajad. Enno Vinni jääb eriarvamusele*.**

Maidla Vallavolikogu ettepanekut täpsemalt selgitada, millised on need meetmed, millega vähendatakse põhjavee kahjustamist ja mida on mõeldud põhjavee kahjustamise all, pole töögrupp arvestanud. **Komisjon nõustub töögrupiga, et tõstatatud probleemi kirjeldatakse piisavalt Arengukava rakendusplaani kaevandamislubasid käsitlevate meetmete osas.** A.Raukas selgitab, et iga konkreetse piirkonna põhjavee probleemid lahendatakse eraldi KMH käigus.

Maidla Vallavolikogu ettepanek muuta riikliku huvi definitsiooni tekitab komisjoni liikmete hulgas vaidlust. **Rein Raudsep** juhhib tähelepanu komisjoni 20. oktoobril 2006 toimunud koosolekul tehtud otsusele, mille järgi riiklik huvi määratleti järgmiselt: "Riiklikuks huviks on Eesti tarbijate tõrgeteta varustamine elektri- ja soojusenergiaga ning väärtustatud põlevkivi-

toodetega, rakendades põlevkivi kaevandamisel ja ümbertöötamisel parimat võimalikku tehnoloogiat, kasutades põlevkivi ja sellega kaasnevaid loodusvarasid efektiivselt ning võimalikult väikeste negatiivsete keskkonna- ja sotsiaalsete mõjudega nii, et põlevkivi jätkuks võimalikult pikaks ajaks ja oleks tagatud riigi julgeolek”.

Ando Leppiman soovib, toetudes Maidla Vallavolikogu ettepanekule, lisada selle definitsiooni lõppu “...ning jätkusuutlik areng”. Komisjoni liikmed nõustuvad ning komisjon võtab vastu otsuse määratleda riiklik huvi järgmiselt: **“Riiklikuks huviks on Eesti tarbijate tõrgeteta varustamine elektri- ja soojusenergiaga ning väärtustatud põlevkivitoodetega, rakendades põlevkivi kaevandamisel ja ümbertöötlemisel parimat võimalikku tehnoloogiat, kasutades põlevkivi ja sellega kaasnevaid loodusvarasid efektiivselt ning võimalikult väikeste negatiivsete keskkonna- ja sotsiaalsete mõjudega nii, et põlevkivi jätkuks võimalikult pikaks ajaks ja oleks tagatud riigi julgeolek ning jätkusuutlik areng”.** Töögrupile tehakse ülesandeks see definitsioon Arengukavasse viia.

Maidla Vallavolikogu ettepanekule jätta Arengukavast välja lõik, mis ütleb, et peale Põlevkivi arengukava vastuvõtmist tuleb algatada Kütuse- ja energiamajanduse arengukava ning Elekt-rimajanduse arengukava uuendamine, soovivad Leppiman ja Purga Vinnilt kommentaari.

Enno Vinni: on nõus, et nimetatud arengukavasid tuleb muuta, kuid tõstatab küsimuse, kas seda peab Arengukava ütlema?

Komisjon nõustub töögrupi otsusega jätta Arengukavasse sisse soovitus, et hajutatud elektri ja soojuse koostootmisjaamade rajamiseks rakendatavate meetmete leidmiseks tuleb peale Arengukava vastuvõtmist algatada Kütuse ja energiamajanduse ning Elekt-rimajanduse arengukava uuendamine.

Maidla Vallavolikogu ettepanekut arvestada Aidu kaevevälja lääneosa perspektiivituks on töö-grupp osaliselt arvestanud, lisades kaevevälja kirjeldamisel piirangutena käsitletavat keskkonnakaitselised, kultuurilised ja sotsiaalsed aspektid. Raukas lisab, et konkreetsete piirkon-dade keskkonnamõju määratakse KMHga. Ettepanekule täpsustada andmeid Uus-Kiviõli uuringuvälja kohta on töögrupp Arengukavasse lisanud, et sotsiaalsetel põhjustel on alal või-malik ainult allmaakaevandamine ja peamise võimaliku tehnoloogiana kamberkaevandamine maa hoidmisega.

Komisjon nõustub töögrupi seisukohtadega, millega on täiendatud Aidu kaeve- ja Uus-Kiviõli uuringuvälja.

Maidla Vallavolikogu ettepanekuid kaevandamislubade väljastamise tingimuste seadmiseks on töögrupp arvestanud ja lubanud täiendada rakendusplaani vastavate meetmete lisamisega.

Komisjon nõustub selle otsusega.

Maidla Vallavolikogu on teinud ettepaneku fiskaalmeetmete rakendamisel vaadata üle põlev-kivivarude kasutamise ja vee erikasutusõiguse maksustamisest laekuvate rahaliste vahendite kasutamise otstarbekus kohalike omavalitsuste finantseerimissüsteemis. **Enno Vinni** selgitab, et Maidla vald ei ole huvitatud põlevkivi kaevandamisel laekuvast keskkonnatasust, vaid sta-biilsest tulubaasist, mis ei sõltu kaevandamisest. **Ando Leppiman** teeb ettepaneku käsitleda seda ökoloogilise maksureformi raames, nimetades ära küsimusega tegelevad ministriumid.

Komisjon teeb töögrupile ülesandeks kirjutada selle probleemi kohta 3-4 lauset Arengu-kavasse ja konkreetne meede viia sisse rakendusplaani.

Komisjon on töögrupiga nõus Maidla Vallavolikogu täiendavate ettepanekutega Arengu-kava struktuuri osas, et nimetatud probleeme käsitletakse osaliselt KSH aruandes ja soovita-tud süvauuringu keskkonnamõjudest näeb ette rakendusplaani.

Järgmine Maidla Vallavolikogu ettepanek on rakendusplaani seadusandluse kohta: kaevanda-mislubade väljastamisel ei tuleks piirduda lõplikul otsustamisel üksnes MKMi rolliga, vaid siin peaks olema sõna sekka öelda ka Sotsiaalministeeriumil; otstarbekas oleks kaevandamis-

lubade väljastamise otsustamine anda Vabariigi Valitsuse pädevusse. Töögrupp sellega ei ole nõustunud, sest ka praegu võtavad kohalikud omavalitsused kaevandamislubade menetlemisprotsessist osa. **Rein Raudsep** teavitab, et iga kaevandamisloa taotlus tuleb menetlusse võtta ja aluseks on haldusmenetluse seadus. Selle ettepaneku arvestamisel tuleks haldusmenetluse seadus täielikult ümber teha ning Raudsep lubab Keskkonnaministeeriumi juristidega nõu pidada. Komisjon ei võta vastu otsust, kuna **Enno Vinni** lubab ettepanekut 10. jaanuariks 2007 täpsustada.

Maidla Vallavolikogu ettepanekut mitte rõhutada eraldi õlitootmist rakendusplaanis põlevkivi kasutussuundade määratlemisel ei ole töögrupp arvestanud, sest vastava meetme juures ei olegi rõhu asetus õlitootmisel. **Komisjon nõustub töögrupiga.**

(Kell 12.10 lahkub Dimitri Kaljo)

Maidla Vallavolikogu ettepanekuga, et ei piisa üksi olukorra fikseerimisest, vaid tuleb mõelda ka kahjulikele tagajärgedele ning vajalikele meetmetele, mis võimaldavad neid tagajärgi ära hoida või minimeerida, **on komisjon nõus ja nõustub ka töögrupi seisukohaga, et igal üksikul juhul tuleb probleemile läheneda konkreetselt ja seepärast käsitletakse neid küsimusi kaevandamisloa menetlemise käigus teostatava KMH raames.**

Maidla Vallavolikogu ettepanekule välja selgitada, milliseid kaevandamisloa taotluste menetlusse võtmisele eelnevaid ennetavaid meetmeid on vaja rakendada, et tagada elanikkonnale teave ja kindlustunne tuleviku suhtes ning koostöös kohaliku omavalitsusega töötada välja kava piirkonna edasise arengu tagamiseks, on töögrupp vastanud, et ka seda küsimust käsitletakse kaevandamisloa menetlemise käigus teostatava KMH raames. **Komisjon nõustub töögrupiga.**

Rein Raudsep tutvustab **Kalmer Sokmani** ettepanekuid. Kuna on soovitatud defineerida mõiste *kaubapõlevkivi*, küsib Raukas selle definitsiooni Sokmanilt, kes lubab selgituse e-postiga ka saata. **Rein Talumaa** avaldab kahtlust, et Arengukavas ei ole võimalik siduda kaubapõlevkivi aktiivse ja passiivse põlevkivivaruga. Sokman on teinud mitmeid ettepanekuid peatüki 2.9. "Kohalike elanike seisukohad põlevkivikaevandamise jätkamise osas" kohta, mis on viidud Arengukava üheks lisaks.

Edasi tutvustab **Rein Raudsep** Eesti Energia ASi ettepanekuid. Töögrupp on kolme neist arvestanud ja kolme mitte arvestanud. Selgitamist vajab ettepanek täiendada või eemaldada tabelis 13 toodud EL Komisjoni poolt ette pandud sihtarvud õhuheitmete summaarseteks kogusteks. **Komisjoni liikmetel märkusi töögrupile ei ole.**

Enno Reinsalu ettepanek sisaldab alusuuringutes tehtud vea selgitust Uus-Kiviõli uuringuvälja kohta, et nimetatud väljal on põhjendatud ainult allmaakaevandamine, millega töögrupp on ka arvestanud. **Ando Leppiman** teatab, et alusuuringute parandatud versioon on väljas ka MKMi kodulehel.

Rein Raudsep tutvustab Sotsiaalministeeriumi ettepanekuid. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohtadega.**

Hella Riisalu ettepanekuid kommenteerib **Rein Talumaa**: terminoloogia on korrastatud (generaatorprotsess ja tahke soojuskandja ehk TSK-protsess); protsesside eelistusi tuleb vaadata keemilise kasuteguri ja keskkonnamõju alusel, mille kohta alusuuringutes informatsioon puudub. Talumaa selgitab Vilule keemilise kasuteguri mõistet. Riisalu lisab, et Arengukavas peaksid olema välja toodud kriteeriumid, missugustel tingimustel ja kuhu tohib põlevkivi töötlemisettevõtet rajada. Talumaa selgitab, et iga konkreetse ettevõtte rajamisel viiakse läbi KMH, mille järgi otsustataksegi ehitamistingimused ja asukoht. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohtadega. Hella Riisalu eriarvamust ei esitanud.**

Peep Siitami ettepanek mitte nõustuda Arengukava kokkuvõttes töögrupi seisukohaga, et pikemas ajalisel perspektiivis tuleb leida võimalusi põlevkivi aastase kasutusmahu järk-järguliseks vähendamiseks kuni 10 mln t/a, tekitab komisjoni liikmete vahel vaidluse. **Rein Talu-**

maa põhjendab selle arvu Arengukavasse toomist Kütuse- ja energiamajanduse arengukavaga, mille kohta **Rein Raudsep** täpsustab, et selles arengukavas on energeetikas ette nähtud põlevkivi tarbimine 2010. a 11-13 mln t /a. Jätub arutelu selle üle, kas 10 mln t /a jätta Arengukavasse või mitte. Leppiman pooldab, et jääks Arengukavasse, Pauls ja Adamson nõuavad majanduslikku arvutust, Siitam ei poolda selle arvu Arengukavasse jätmist. **Raivo Vilu** teeb ettepaneku võtta seisukoht KSH aruande järgi. **Komisjon otsustab põlevkivi tarbimise mahu 10 mln t /a küsimuse lahendada KSH aruande põhjal.**

Peep Siitami ettepanekut toetada alternatiivseid tehnoloogiaid oli väärtustamisel, töögrupp ei arvestanud, põhjendades, et Arengukava perioodil ei ole ette näha tehnoloogilisi läbimurdeid. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga. Peep Siitam jääb eriarvamusele*.**

Peep Siitami ettepanekut muuta põlevkivi optimaalsete kasutamissuundade definitsiooni ja kasutamissuundade sõnastust ei ole töögrupp arvestanud, kuna aluseks on võetud MKMi ettepanek. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga.**

Peep Siitami ettepanek mitte reserveerida aktiivse varu reserve ettevõtetele, vaid sisemaise elektritootmise tarvis koos vajaliku põlevkivimahuga, tekitab aktiivse arutelu. **Komisjon võtab vastu otsuse, et põlevkivi saab reserveerida vaid Eesti sisese tarbimise - elektri ja soojuse vajaduse - katmiseks ning teeb töögrupile ülesandeks kokkuvõttes esile tõstetud probleem lahti kirjutada.**

Järgmine **Peep Siitami** ettepanek sisaldab küsimust, mida on mõeldud eesmärgis 1 nimetatud "põlevkivienergia" ja "energeetilise sõltumatus" all? Kas kogu energiabilanssi? Rein Talumaa selgitab, et **Arengukava saab piirduda ainult põlevkivi kasutamisega, millega komisjon ka nõustub.**

Peep Siitam ei nõustu Arengukavas toodud seisukohaga, et elektritootmisel tuleb eelistada otsepõletamist ja põhjendab oma väidet. **Rein Talumaa** vastab, et töögrupp osaliselt arvestab selles kontekstis toodud ettepanekuid ning täiendab Arengukava teksti eelistuse põhjendusega, kuid ei nõustu Siitami seisukohtadega. **Komisjon arvestab Talumaa selgitustega.**

Peep Siitami ettepanekule kehtestada keskkonnatasude tõstmise kohta ajagraafik, on töögrupp vastanud eitavalt, kuna see tuleb arutlusele vastava Arengukava meetme hilisema rakendamise käigus. **Rein Raudsep** selgitab kehtivate keskkonnatasude põhimõtet.

Ants Martins kommenteerib enda poolt saadetud arvamust ja teeb ettepaneku, et Arengukavas oleks kirjas, kui palju on vaja põlevkivi Eesti sisemiseks elektritarbimiseks ja ekspordiks ning põlevkivi vajadus õli tootmiseks sisemiseks tarbimiseks ja ekspordiks. **Anto Raukas** vastab, et turumajanduse tingimustes saab seda teha ainult põlevkiviresursi kaudu. **Rein Talumaa selgitab, et Arengukavas antakse andmed õlitootmise kohta 2005. a seisuga, kuid sisetarbimise kohta perspektiivis alusuuringud puuduvad. Komisjon nõustub selle seisukohaga.**

Komisjoni liikmed arutavad Rahandusministeeriumi ettepanekuid, mille on esitanud **Lauri Lelumees**. **Anto Raukas** kommenteerib, et kõiki ettepanekuid on arvestatud kas osaliselt või täielikult, ainult tööversiooni täiesti ümber struktureerida ei pidanud töögrupp vajalikuks ja Arengukava jääb liigendatuks eesmärkide kaupa. **Komisjon otsustab, et töögrupil tuleb parandused sisse viia Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005. a määruse nr 302 järgi. Struktureerimise küsimuses jääb Lauri Lelumees oma ettepanekute juurde.**

Edasi arutatakse Eesti Keskkonnaühenduste Koja (edaspidi *EKO*) ettepanekuid. Esimeses ettepanekus nõutakse põlevkivi kaevandamismahtude järk-järgulist vähendamist, millele töögrupp on vastanud eitavalt, kuna mahtude vähendamise tempo on liiga järsk ja ei ole reaalne. Teine ettepanek tõsta põlevkivi kaevandamisõiguse tasu 442 kr/t tekitab komisjoni liikmetes aktiivse arutelu. (*Märkus*: samas on märgitud, et praegu on kaevandamise tasu 5 kr/t, mis pole õige. 2006. a oli põlevkivi kaevandamisõiguse tasu 10,4 kr/t (*lisanud J. Tamm*)). **Ando Leppiman** teeb kiire arvutuse peast ja teatab, et tasumäär 442 kr/t juures kallineb kehtiv elektritootmise KWh hind 60 senti võrra. **Jaanus Purga** lisab, et põlevkiviõli tonn hakkab

3200 kr võrra rohkem maksuma. **Rein Raudsep** ütleb, et ökoloogiline maksureform on selleks, et tõsta põhjendatult keskkonnatasusid ja **teeb ettepaneku vastata EKO ettepanekutele hiljem, millega komisjon ka nõustub.**

Jaanus Purga esitatud ettepanekuid on töögrupp osaliselt arvestanud ja Purga nõustub sellega, lisades, et soovib näha täiendatud teksti Arengukavas. Kuna üks ettepanek puudutab ka Ida-Virumaa elanike küsitlust sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Polli poolt, siis **komisjon on nõus, et nimetatud andmestik viiakse Arengukava lisaks.**

Jaanus Purga on esitanud väite: Arengukava eesmärk 1 sisaldab loogika vastuolu, kuna eesmärgis kirjutatu ei vii kirja pandud järeldotseni, et põlevkivi kasutust tuleb vähendada. **Komisjon soovib töögrupil eelnimetatud osa veelkord üle vaadata.**

Jaanus Purga kritiseerib Arengukava tabelis 14 toodud põlevkivi mahtusid elektri tootmiseks Eesti Energia ASi prognoosi kohaselt. **Rein Talumaa** selgitab, et need arvud on Eesti Energia ASi poolt antud ja nii on neid andmeid ka esitletud. **Komisjon nõustub töögrupiga.**

Raivo Vilu ettepanekule selgelt põhjendada põlevkivi kaevandamise mahu ülemist piiri 20 mln t/a, on töögrupp vastanud, et seda tehakse Arengukavas ja KSH aruandes, millega **komisjon ka nõustub.**

Raivo Vilule on jäänud arusaamatuks, et Arengukava peab andma lühidalt ka visiooni aastani 2030. Seda selgitab **Rein Talumaa** ja põhjendab uute perspektiivsete kaevandamisalade kirjeldamist Arengukavas (kehtivad kaevandamisload lõpevad enamasti 2019. a). **Rein Raudsep** lubab saata komisjoni liikmetele tabeli olemasolevate kaevandamislubade kohta.

Anto Raukas tsiteerib veelkord Eesti TA energeetikanõukogu 19. detsembri 2006. a koosoleku protokoll, milles on kirjas, et 2015. aastaks peaks põlevkivi vajadus mitte vähenema, vaid suurenema. **Rein Raudsep** lubab saata komisjoni liikmetele ka eelnimetatud protokoll.

Raivo Vilu arvamusele, et Arengukava tekst on ebaühtlane ja sellega tuleks teha põhjalikku tööd, on töögrupp vastanud osalise arvestamisega: Arengukava teksti täpsustatakse ja ühtlustatakse ning osa teksti viiakse lisadesse. **Raivo Vilu ja ülejäänud komisjoni liikmed nõustuvad töögrupi seisukohaga.**

Jüri Soone esitatud arvamusele on töögrupp vastanud, et arvestatakse ettepanekuga panna rakendusplaani meede määratleda põlevkivi PVT (see on juba seal ka kirjas). **Anto Raukas** lisab, et Soone poolt esitatud materjal põlevkivikeemia kohta on olnud Arengukava koostamise jaoks väga vastuoluline. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga.**

Madis Metsuri ettepaneku "saastaja maksab" printsiibi rakendamise tõhustamine on Arengukavas ette nähtud. Töögrupp ei arvestanud ettepanekut mitte laiendada tootmist enne, kui kõik rikutud maastikud on korrastatud, sest jääkreostuse osas on riiklikud kavad juba tehtud ning alustatakse likvideerimisprogrammidega. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohtadega.**

Keskkonnaministeeriumi veosakonna juhataja Indrek Tambergi ettepaneku teostada planeeritud kaevandamispiirkonnas KMH käigus põhjaveevaru hindamine, mille täpsustatud varu kinnitaks põhjavee komisjon, on töögrupp aktsepteerinud. **Janne Tamm** kirjeldab lühidalt lisatud täiendusi. **Komisjon nõustub töögrupi seisukohaga ja teeb ettepaneku täiendada Arengukava põhjavee osa KSH aruande põhjal.**

Vastuvõetud otsused.

- 1) Eelmise koosoleku (10. novembri) protokoll saadetakse komisjoni liikmetele e-postiga seisukoha võtmiseks;
- 2) Järgmine komisjoni koosolek toimub 23. jaanuaril 2007 kell 10.00: KSH aruande arutelu (Valdur Lahtvee saadab aruande Keskkonnaministeeriumi 12. jaanuariks).

3. Varia.

Jaanus Purga teeb ettepaneku käsitleda põlevkivi küsimustes Lääne-Virumaad eraldi, sest seal aastani 2015 keegi kaevandada ei kavatse. Ei ole soovijaid. Poleemika on põhjendamatult üles tõstetud.

Rein Raudsep tuletab meelde, et AS Kunda Nordic Tsement siiski kaevandab Lääne-Virumaal, kuigi maht on väike.

Raivo Vilu esitab nn stiiliküsimuse: kes garanteerib, et ei hakata kaevandama? Lihtsalt, poisid, ärge pabistage, järgmise 15 a jooksul ei juhtu midagi.

Märkus*: eriarvamused peavad olema saadetud 10. jaanuariks 2007.

(Selleks kuupäevaks ei laekunud ühtki ettepanekut).

Juhataja

R.Raudsep

Protokollija

J.Tamm

Koosolekul Anto Raukase poolt ette loetud Arengukava lisade nimekiri:

- Lisa 1. Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2007-2015 rakendusplaan 2007-2010 ja maksumuse prognoos
- Lisa 2. Seosed teiste valdkondade strateegiatega ja arengukavadega ning protsessis osalevad institutsioonid
- Lisa 3. Põlevkiviressurss ja kaevandamise hetkeolukord Eestis BILANSS!
- Lisa 4. Põlevkivimaardla piirkonna keskkonnaseisund
- Lisa 5. Põlevkivimaardla piirkonna rahvastikuprobleemid sotsiaal-demograafilise jätkusuutlikkuse kontekstis
- Lisa 6. Intervjuud Eesti põlevkivimaardla elanikega (lühikokkuvõte)
- Lisa 7. Ida-Virumaa põlevkivitööstusse suhtumise uuringu aruanne (www.saarpoll.ee) Ida-Virumaa elanikkonna telefoniküsitlus oktoobris 2006
- Lisa 8. Kaeve- ja uuringuväljade seisund, kaevandamise tehnoloogilised võimalused ja ressursi kasutamise võimalikkus
- Lisa 9. Kaevandatud alade kasutuselevõtu optimeerimine
- Lisa 10. Eesti põlevkivimaardla. Tehnoloogilise rajoneerimise aluskaart
- Lisa 11. Eesti põlevkivimaardla. Kaitsealad ja kaitstavad objektid
- Lisa 12. Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2007-2015 keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne